

Nr 337.

Av herr **Sköld m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 42, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.*

I proposition nr 42 till årets riksdag föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att anvisa ett förslagsanslag å 3,800,000 kronor, att användas till subventionering av sockerbetsodlingen i riket. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall av dessa statsmedel lämnas ett tillägg till betpriset med högst 40 öre per deciton sextonprocentiga sockerbeter. Nämda pris får dock icke, det enligt kontrakt med sockerbolagen bestämda priset och subventionen sammanlagda, överstiga 2 kronor 40 öre per deciton. Subventionen skall i huvudsak utgå allenast för betor, som odlas å 1926 kontrakterad areal, dock endast, i fråga om varje odlare, för 90 procent av nämnda areal. Som villkor för erhållande av tillägg ur statsmedel skulle vidare stadgas, att betodlare skall för år 1931 odla sockerbeter å minst 70 procent av den 1926 kontrakterade arealen.

Den i hela världen härskande depressionen har som bekant särskilt hårt gjort sig gällande i fråga om sockernäringen. På grund av den stora överproduktionen av socker har priset å denna vara befunnit sig i fallande sedan flera år tillbaka och ligger sedan länge åtskilligt under det pris, som gällde före världskriget. Härigenom ha helt naturligt stora svårigheter uppstått för denna produktionsgren. Den öppna frågan har under flera år varit, huruvida resultatet av krisen skall bli en koncentration av sockerproduktionen till de länder, där möjligheter kunna föreligga för åstadkommandet av särskilt låga produktionskostnader, eller om en stabilisation kan förväntas vid en sådan prisnivå, att sockerproduktionens fördelning på olika länder blir ungefär densamma som förut. Något tillfredsställande svar på denna fråga torde ännu icke kunna givas. För vår del förklarade vi i en motion förlidet år, att den enda utsikt till ett återställande av vad som förut varit låge i tillkomsten av en konvention mellan de stora sockerproducerande länderna. En dylik överenskommelse har numera kommit till stånd, men om denna skall leda till en stabilisering av sockerproduktionen i överensstämmelse med före krisen rådande förhållanden torde icke för närvarande kunna avgöras.

I vårt land är sockerproduktionen en starkt arbetskrävande näring. Ett mycket betydande antal människor äro i de sockerbetsodlande delarna av landet beroende av denna näring för sin utkomst. Om produktio-

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 4 saml. 74 häft. (Nr 337—338.)

nen skulle på grund av krisens verkningar alltför starkt inskränkas, komme detta att bliva ytterst kännbart för tusentals människor, vilka i mycket stor utsträckning tillhöra de fattigaste folkgrupperna. Att åtgärder vidtagas för ett mildrande av krisens verkningar torde på grund härav vara motiverat. Skulle till sist sockerpriset komma att stabilisera sig på en sådan nivå, att sockerproduktionen i landet kan fortgå som före krisen, vore det föga lämpligt att under krisåren låta sockerbetsodlingen krympa alltför mycket samman, enär därigenom skulle vållas onödiga sociala och ekonomiska rubbningar. Kommer å andra sidan framtiden att te sig så, att det bleve förenat med stora uppoffringar att hålla sockerbetsodlingen uppe här i landet, torde det vara rimligt, att en så mjuk anpassning som möjligt sker till de nya förhållandena, för att icke övergången skall medföra alltför svåra följder. Då det fortfarande råder stor ovisshet om sockerproduktionens framtid, synas åtgärder till stödjande av sockerbetsodlingen vara motiverade även för 1931, detta så mycket mera som arbetsbristen under detta år torde komma att bliva ännu mera kännbar än under år 1930.

I likhet med regeringen anse vi följaktligen, att åtgärder böra vidtagas för ett stödjande under 1931 av sockerbetsodlingen i riket. Även åtskilliga av de i förutnämnda proposition ingående detaljerna finna vi väl avvägda. Sålunda torde det vara naturligt, att de statsåtgärder, som behöva tillgripas, ske i subventionens och icke i tullförhöjningens form. I den rådande allmänna depressionen torde en förhöjning av levnadskostnaderna verka synnerligen menligt, vartill kommer att åtgärderna måste betraktas och anpassas såsom tillfälliga och icke för all framtid bestående. Vidare anteckna vi med tillfredsställelse, att de av regeringen föreslagna villkoren för statsunderstödet äro så avvägda, att den under förra året med försiktighet inledda inskränkning av sockerbetsarealen fullföljes. Härigenom underlättas övergången för det fall, läget på sockermarknaden framtingar en bestående inskränkning av vår sockerproduktion, utan att svårigheterna under övergångstiden bli särskilt märkbara. Även torde med hänsyn till det statsfinansiella tillståndet storleken av själva subventionen vara lämpligt avvägd.

I ett avseende finna vi emellertid propositionen otillfredsställande. Fjölårets riksdagsbeslut i förevarande fråga innefattade även det uttalandet från riksdagens sida, att den förutsatte, att de betodlare, som använde lejd arbetskraft för betskötsel och betupptagning, under 1930 icke erbjöde sämre villkor för detta arbete, än vad som i detta avseende i allmänhet gällde i orten åren närmast före 1929. På grund av detta uttalande ha också nämnda arbetslöner under 1930 i stort sett hållits uppe på den avsedda nivån, trots att särskilt under höstmånaderna den tilltagande arbetsbristen gjorde konkurrensen om arbetstillfällena ganska stark. Det torde få anses såsom rimligt, att, om staten lämnar understöd för sockerbetsodlingens uppehållande, detta icke endast får medföra en

ekonomiskt bättre ställning för betodlarna utan även bör till viss del komma de vid odlingen anställda arbetarna tillgodo. Det är därför ägnat att förvåna, att icke regeringen i sin proposition upptagit något uttalande i samma syfte som det ovan anförda uttalandet av fjolårets riksdag. Nu skulle det visserligen kunna invändas mot en dylik åtgärd detta år, att det av regeringen föreslagna statsunderstödet icke på samma sätt garanterar odlarna ett lönande pris, som vad fjolårets riksdagsbeslut gjorde. Men gent emot en dylik invändning måste understrykas, att det föreslagna statsunderstödet dock innebär ett ingalunda föraktligt tillskott åt odlaren. Med den i propositionen antagna hektarskörden betyder statsbidraget minst 110 kronor per hektar. Då den före 1929 tillämpade arbetslönen utgjorde för betskötsel och betupptagning sammanlagt 250 kronor per hektar, blir nämnda statsbidrag cirka 44 procent av arbetslönen. Ginge man ut ifrån att å ena sidan inga åtgärder vidtoges till betodlingens stödande och att å andra sidan betodlarna använda förhandenvarande möjligheter att pressa ned arbetslönerna, torde dock kunna antagas, att någon möjlighet att pressa ned lönerna så mycket som ovannämnda statsbidrag betyder under alla omständigheter icke skulle förefinnas. Förbättras nu odlarens möjligheter att få odlingen att bära sig genom statsunderstöd, voro skäligt, att arbetarna finge åtminstone så stor del därav, som ligger i att de ingalunda höga arbetslönerna bibehållas vid den nivå, som i allmänhet gällde före 1929 och under 1930. Vi vilja därför här framställa förslag om att riksdagen även i år vidtager åtgärder för att trygga upprätthållandet av lönerna för betskötsel och betupptagning.

Vi hålla emellertid före, att dessa åtgärder i år böra erhålla en ännu mera bindande form, än vad som skedde i fjol. Såsom vi ovan påpekat, ledde riksdagens förenämnda uttalande förra året till ett bibehållande i allmänhet av de före 1929 utgående lönerna. Ett mindre antal betodlare ha likväl funnit med sin heder förenligt att erbjuda och i vissa fall även att genomdriva betydligt lägre löner. Detta förfarande har visserligen icke haft någon större omfattning. Den stora massan av betodlare ha med en berömdvärd lojalitet ställt sig riksdagens önskan till efter rättelse. Skånes socialdemokratiska partidistrikt har gjort undersökningar i mer än 200 socknar rörande de utgående arbetslönerna vid betskötsel och betupptagning och därvid allenast konstaterat ett trettio-tal fall, då underbetalning skett. Detta fåtal hänsynslösa betodlare göra emellertid stor skada för det stora flertalet, som förfarit lojalt. Förekomsten av underbetalning förstoras nämligen lätt inför den allmänna meningen och uppammar den föreställningen, att betodlarna icke fäst avseende vid de önskemål riksdagen uttalat. Såsom ett stöd åt den stora mängden betodlare och för att tvinga det illojala fåtalet att taga vederbörlig hänsyn, anse vi, att riksdagen bör uppställa det villkoret för erhållande av subvention, att vederbörande odlare förbinder sig att för

betskötsel och betupptagning icke erbjuda lägre löner, än vad som i detta avseende i allmänhet gällde i orten före 1929. Dylik förbindelse synes kunna ske till vederbörande sockerbolag i samband med teckning till odling för innevarande år.

Vi ha ovan understrukt, att åtgärderna till stöd för sockerbetsodlingen böra vara av tillfällig karaktär och närmast böra taga sikte på den nuvarande krisen. Vi hålla även före, att det läge, vari inga dylika åtgärder behöva tillgripas, är att betrakta som det normala och att detta bör med all makt eftersträvas. Från och med 1932 komma andra förhållanden att vara för handen i fråga om landets sockerproduktion än de under de närmast föregående åren gällande. Med 1931 utgår nämligen det 1926 träffade femårsavtalet mellan betodlarna och sockerbolagen. Detta kontrakt har i stor utsträckning utgjort ett hinder för statsmakterna att taga vederbörlig hänsyn till nämnda bolags förmåga att erbjuda bättre sockerbetspriser. Ej heller har möjlighet förelegat för ett närmare övervägande av den svenska sockerproduktionens framtida ställning och de åtgärder, som i detta avseende kunna vara påkallade från statens sida. Genom de nu pågående utredningarna böra även å detta område kunna skapas bättre förutsättningar för ett bedömande. Men härför erfordras, att utredningarna bli färdiga i god tid och att icke onödigtvis deras viktigare delar undanhållas offentligheten. Slutligen torde den mellan de sockerexporterande länderna träffade överenskommelsen om begränsning av exportkvantiteterna kunna påverka läget i den riktningen, att större förutsättningar uppstå för sockerproduktionens bibehållande utan särskilt statsunderstöd. På grund av nu anförda omständigheter synes anledning föreligga, att från regeringens sida i god tid åtgärder företagas för att från och med 1932 statssubvention till sockerbetsodlingen icke mera skall behöva utgå utan att på grundval av nu gällande tullskydd de båda parterna själva skapa de för sockerbetsodlingen nödiga förutsättningarna. Givet är, att för åstadkommandet av ett dylikt resultat erfordras, att regeringen kan uppträda med all tillbörlig kraft och auktoritet. Det skulle otvivelaktigt vara ett stöd för regeringen i dessa strävanden, om från riksdagens sida ett uttalande i här avsett syfte komme till stånd. Vi vilja därför föreslå, att ett dylikt uttalande göres.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte i samband med godkännande av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 42

1:o) förklara, att tilläggspris av statsmedel för under 1931 odlade sockerbeter endast skall utgå till odlare, som i enlighet med avgiven förbindelse icke under 1931 erbjudit lejd arbetskraft sämre villkor för betskötsel och betupptagning än vad som i detta av-

seende i allmänhet gällde i orten åren närmast före 1929;

2:o) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att särskilt statsunderstöd för sockerbetsodlingen från och med 1932 må kunna undgås.

Stockholm den 6 februari 1931.

Per Edvin Sköld.

Olof Andersson
i Höör.

N. K. Törnkvist,
Bjuv.

Anders Paulsen.

Allan Vougt.

Nils Björk
i Tryde.

Lars Borggren.

A. Thomson.

Elof Hällgren.

Carl Lovén.

Olof Andersson
i Malmö.

Karl Bergström,
Hälsingborg.

Olivia Nordgren.

L. A. Björklund.
